

Titu POPESCU

Învățarea lumii

Mă bucur a avea prilejul de a scrie a doua oară, entuziasat, la scurt interval, despre două cărți de literatură ale Mirelei Roznoveanu: romanul "Viața pe fugă" și volumul de poezii "Învățarea lumii". Amândouă sunt momente de vârf, în amândouă extravertirea autoarei trăitoare în Statele Unite antrenează o morfologie literară de mare interes, trăind înțelegerea artistului ca principiu energetic al vieții, care inițiază în adevăr. Amândouă argumentează o despărțire analitică, inverșunată și apoi biruitoare, de un trecut - personal, dar și obiectiv - ce purta în el genul mortificării.

"Învățarea lumii" (Fundatia Luceafărul, 1998), - carte la care ne referim acum - este recitalul ritualurilor personale de exorcizare lirică. Ca avatar biografic, ea ține de "literatura de sertar", dar prin accentele conținute și prin aleasa cabrare artistică pe care o etalează, volumul de versuri al Mirelei Roznoveanu este de o actualitate sustrasă etichetărilor cu care ne învăță, din mers, istoria. Discursul ei poetic este o formă de identificare a imaginii reale și a celei himerice, căutarea în care investeste profunditatea sentimentului ei de viață. De aici se dezvoltă o hermeneutică lirică a portretizării de sine. Toate deschiderile sensibile, emoționale sunt convocate pentru a face acceptabilă inautenticitatea idealității. Răsfrânt în balanța a mii de irizări, portretul este chiar protagonistul liric al întregului recital, înfățișându-ni-se cu o grație a deplinații dinamitate.

Tatonări emoționale succesive caută identități aleatorii. Izgonită din "azurul parfumat", poeta face penitența regretului nostalgic: "Mie dor de lumina cărnăasă și grea/

care am fost eu însămi". Din "capcanele nebănuite" ale trupului, aude cum "ciocane uriașe îmi atacă gingașa piele". Învățând echivocul lumii, află inevitabila "impostură a dualității". Dorind să se împărtășească de neproblematice existență a unor "mulțimi fericite", trebuie să accepte sacrificiul maculării. Răvășirea specifică - "între două ceruri" - amână redempțiunea ("buzele ucise de-atâta zăbăvă"). Fatalitatea incongruenței sapă "șanțuri reci sub frunte". Condamnată la o exteriorizare perpetuă, simțirea poetei caută compensator expansiuni cosmice ("Universul e brăzdat de brățile gânditoare/ ale trupului meu").

Împuținându-se prin frustrare ("nu înțeleg unde sunt și de ce fug toate înspăimântate"), presimte pulverizarea fatală - "boarea mortală a infinitului". Panica insinuată senzorial ("ca un sac plin cu boabe de camfor prins de o sfoară/ purtam spaima legată de gât") compromise izbăvirea prin "vărfurile tăioase/ ale lumii cristaline". Levitația purificatoare ("Pașii se sprijineau.../ de crengile brazilor și găturile clopoștilor albaștri") nu poate împiedica o înclieiere pedepsitoare ("cu noroi în gură și în plâns"). În esență, împotmolirea în "ceva usturător, înecăcios/ văscos simțurilor, mios auzului" este condiția și pretul "învățării lumilor mele".

La limită, moartea și dragostea își răspund, ca în marea poezie a lumii. Protagonista lirică își contemplantă, cu o nostalgie filosofică, în care limitele sunt melancolizate prin reflecție, propriul destin - unde prezentul este al emoției, iar trecutul și viitorul, ale reflexivității. Iată emblema scrisă a acestei stări de răspântie: "Mă

privesc între două clipe/ - numai zumzetul crud al tunelului lor/ înseamnă ceva! -/ una părăsită eroic - câmp al lui Marte -/cealaltă întâmpinându-mă sângeroasă/ - tu, câmpie a Eleusinelor! -".

Mirela Roznoveanu trăiește într-un mod matern literatura: o acaparează și o supraveghează, o mângâie și o vociferază, o încântă și o îngrijorează. Pentru ea, literatura este un principiu de existență care trebuie trăit total, - și o și face, asigurându-ne prin toate că nu se poate altfel. Nici egala ei disponibilitate pentru diverse specii ale intruchipării literare nu altceva ne spune. Dacă nu există "scriitor complet", o completitudine scriitoricească da - și este cazul ei, fiindcă scriitoarea care este are o foame calmă de sine. Acuitatea sensibilității ei se supune - ca și la Blaga - unei prelucrări metaforice, garantând necesitatea estetică a actului creator. Transmisă, ștăfeta maternității coagulează presimțiri și regrete, dar lamento-ul de fond se ridică în țevile subțiri ale cântului: "Ia-mă în poala tă/mamă Marie,/și cântă-mi și leagănă-mă sub nucii curții noastre./ Și dă-mi dimineața o cană cu lapte./ seara, pușină speranță cu stele./ și pune-mă să plivesc straturile de roșii/ sau să depăn, dacă vrei tu, lâna de aur".

Cântecele din sumar aduc o asprime autoconfesivă încrustată în imagini mai tari, aproape ostentativ mărturisitoare ("Am dăruit ani grei cui vrei și cui nu vrei/ cu pierderi din cele mai alese./ mi-am furat, ca un ucigaș de rând,/ hohotul de răs și pasul săltat de căprioară"). Trăirea în cânt a răvășirii aduce firesc atingere la destin. Înflorate presimțiri ni-l aduc în preajmă ("Cu pielea stelară ne vom înveli atunci/ în culcușul pământului fericirii/ pentru totdeauna") și certifică gălăria în risipiri a eroinei, punându-și generozitatea să întrebe: "mai are cineva nevoie de ceva?", îndemnată temperamental de a-și plebeiza "co-roana împărătească".

Cicluul Revelațiilor se înteme-

iază pe "un mod sarcastic de a sugera splendoarea existenței". Ele împart, deci, accente în calificări ale simțirii ulcerate: "ploaia noastră - iluzorie deschidere spre fericire", "de ce rugul de mure mă lasă să-l culeg cu ironie?", "îmbilânzirea se retrag/ mistuindu-mă", "mă acordez neîncetat la o esență din care înțeleg prea puțin", "povara iubirilor trecute,/ persistența lor cenușă penibilă". "Magnificul instinct resentimentar" face versul cabrat pe un depozit de șovăiri regretate. De aici curge nostalgia dependențelor revolote: "Încă să fiu în stare, cu iubire,/ De tine să măgăț, nefericire". Și totuși, învățând din lecția simplă a elementelor principiului meduzei, recitalul liric se încheie pe acea silabă accentuată a vieții care este activismul regenerativ ("Mișcă-te harnic în valul ce-î simți că te duce./ În sensul acela găsești începutul/ norocul și viața"). În efigie: vieții "soarbei infernului, trăiește-ți narcoza".

Poate semnul artei autentice este calmitatea. Poezia Mirelei Roznoveanu urcă pe țevi purificatoare, la palierul unde patima se preschimbă în conștiință artistică și întâlnește filosofia (credința). Acolo curge un râu prețios, cu ape egale și pline, antrenând dar și convertind reziduurile în estetic - în scilipiri, încântări tactile, emisii emoționale, tangențe înflorate, o calmitate plină, de sorginte clasică, detectabilă pe întreaga durată a fiecărui text liric. Alonja sensibilității ia uneori forma atât de patetic-seducătoare a perioadei lirice ("Carnea asta - abur înțepător/ lumină grea pietrificată,/ gând pur și cald catifelat,/ o, voalul de mireasă al sufletului meu/ minunea albă a universului adunată șovăitor/ de prin unghere/ și picurată de razele scotocitoare ale stelelor,/ grăul pentru pâinea zilnică a lui Dumnezeu -/ mă doare de azi dimineață").

O nobilă conștiință de sine convertește în valori de expresie inventarul dulciilor frivolității.